

лісах України загалом і окремих регіонів з метою прийняття правильних екологічних, економічних та політичних рішень.

Література

1. **Revised 1996 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories: Reporting Instructions, The Workbook, Reference Manual.** – Vol.1-3. – IPCC, 1997. Revised 1996 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories: Reporting instructions. – Vol. 1-3. – IPCC, 1997.
2. **Watson R., Noble I., Bolin B., et al.** Land use, land-use change, and forestry. A special report of the IPCC. – Intergovernmental Panel on Climate Change, 2000. – 386 p.
3. **Короткий довідник** по лісовому фонду України (за матеріалами чергового державного обліку лісів України станом на 01.01.96). – К.: Державний комітет лісового господарства України, 1998. – 101 с.
4. **Токар О.Є., Густі М.І.** Математичні моделі інвентаризації парникових газів у лісовому господарстві// Інформаційні технології і системи. – 2003, т.6, № 1-2. – С. 211-217.
5. **Lakida P., Nilsson S., Shvidenko A.** Estimation of Forest Phytomass for Selected Countries of the Former European USSR// Biomass and Bioenergy. – Vol.11, №5. – 1996. – P. 371-382.
6. **Україна та глобальний парниковий ефект.** Частина I. Джерела і поглиначі парникових газів/ Н.П. Іваненко, М.М. Калетник, М.А. Козелькевич, Н.В. Парасюк, М.В. Рапцун; за редакцією В.В. Васильченка, М.В. Рапцуна. – Київ, 1997. – 96 с.
7. **Послання Президента України до Верховної Ради України.** Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2003 р. <http://www.president.gov.ua/officdocuments/officmessages/243782148.html>.
8. **Народне господарство України у 1998 році:** Стат. щорічник/ Міністерство статистики України. – К.: Техніка, 1999. – 474 с.
9. **Народне господарство України у 1999 році:** Стат. щорічник/ Міністерство статистики України. – К.: Техніка, 2000. – 486 с.
10. **Статистичний щорічник України за 2000 рік/ Держкомстат України.** – К.: Техніка, 2001. – 599 с.
11. **Статистичний щорічник України за 2001 рік/ Держкомстат України.** – К.: Техніка, 2002. – 646 с.

УДК 630*892.5: 674.031.734

*Ст. викл. Р.М. Гречаник, канд. с.-г. наук;
ст. викл. Ю.А. Мельник; студ. А.В. Синиця – УкрДЛТУ*

ВИКОРИСТАННЯ ТРОЯНД В ОЗЕЛЕНЕННІ ТА ДЕКОРАТИВНОМУ КВІТНИКАРСТВІ

Досліджено можливі варіанти використання троянд різних груп і сортів в озелененні і декоративному квітникарстві. Надано рекомендації щодо створення композицій зі самих троянд та поєднання троянд з іншими рослинами.

Ключові слова: озеленення, троянда.

*Senior teacher R.M. Grechanik; senior teacher Yu.A. Melnyk;
stud. A.V. Siniczja – USUFWT*

The using of roses in decorative flowering and in the whole gardening

There were investigated every possible way of using of roses of different groups and kinds in gardening and decorative flowering. There were given advices concerning of gathering roses with another plant and creation of composition from roses itself.

Keywords: gardening, rose.

Важливим елементом зеленого будівництва є декоративне квітникарство. Квітами прикрашають парки, сквери, балкони будинків, квітники при школах, лікарнях, санаторіях... Серед великого розмаїття квітів найбільшою любов'ю і увагою користуються троянди. Жодна з квіткових культур за своїм

різноманіттям і вишуканістю форм, забарвленням квітів, їх ароматом та тривалим періодом цвітіння не може зрівнятися з трояндами. Тому троянди займають одне з найважливіших місць в декоративному садівництві. Важко знайти сад або маленьку ділянку землі біля будинку, де б не вирощували троянди. Майже в кожному саду чи парку можна знайти клумбу з трояндами чи алею штамбових троянд, а також групи або поодинокі екземпляри цих квітів.

При декоруванні об'єктів у зеленому будівництві парків і садів використовуються сорти троянд різних садових груп. Найкращою формою декоративного показу троянд є розарій, котрий дає повну уяву про розмаїття троянд, специфіку і цінність сортів різних садових груп у різноманітних архітектурних рішеннях. Розарій має велике естетичне і пізнавальне значення. Він може бути виконаний у довільному чи регулярному стилі, або можна поєднати один стиль з іншим. У розарії розбиваються клумби, рабатки, бордюри для кущових троянд, встановлюються різноманітні опори (колони, трельяжі, перголи, бесідки для показу плетистих форм і сортів). Декоративність розарію визначається багатьма факторами: плануванням клумб, стежок, оглядових ділянок, набором асортименту, неперервністю цвітіння. Бажано розташовувати клумби і куртини з трояндами так, щоб дана клумба чи група троянд виділялась серед інших, була як би оглядовим центром [8]. Щоб підкреслити декоративність троянд, створюють відтінюючий фон із дерев, кущів, зеленого газону. Древа і чагарники висаджують так, щоб вони не притінювали і не пригнічували троянди.

При оформленні ділянки трояндами для уникнення перерв у цвітінні, композиції з троянд можуть бути доповнені іншими рослинами з різним часом цвітіння. Наприклад, поряд з ніжною зеленню троянди ранньою весною добре виглядають цибулькові рослини: крокуси, тюльпани, еремуруси, а також ранньоквітучі сорти піонів [3].

Під час створення ландшафтних композицій з троянд, в першу чергу, беруть до уваги якість квітів і їх забарвлення. Залежно від поєднання кольору композиції можуть бути гармонійними чи контрастними. В першому випадку підбирають сорти одного кольору з різноманітними відтінками і розташовують їх послідовно від світлого до найтемнішого. У контрастних композиціях поєднуються різні сорти з яскравим забарвленням [6]. Так, наприклад, добре поєднуються білі, червоні і жовті троянди. Не рекомендується висаджувати поруч троянди з блідим забарвленням квітів. Сорти троянд зі змішаним забарвленням (дво-, триколірні) бажано висаджувати окремо (це можуть бути: "Contrast", "Masquerade", "Piccadilly", "Rosenmarchen", "Samba").

Оформлення клумб трояндами

При оформленні трояндами клумб необхідно враховувати групове різноманіття троянд і висоту кущів тих сортів, котрі мають використатись в озелененні. Клумба, оформлена трояндами одного сорту, виглядає значно ефективніше ніж клумба з різних сортів. Але для більшості садів така схема не підходить: сад буде виглядати сумним і одноманітним. Однак, не потрібно висаджувати на великій клумбі по одному кущу декілька різних сортів – вона буде занадто барвиста. При оформленні клумб троянди можна розподіляти за

кольорами. Проф. Н.І. Кічунов пропонує висаджувати спереду білі сорти, далі – блідо-рожеві, рожеві, червоні та закінчувати найбільш темними за забарвленням квітів сортами і таким чином можна створити дуже вишукану клумбу [4]. При оформленні різними сортами необхідно враховувати висоту куща. Якщо на клумбу висаджувати троянди різної висоти – композиція буде не гармонійною. Велика клумба, засаджена кущами однакової висоти, виглядає не цікаво, тому посередині такої клумби можна посадити штамбову троянду або високий кущ.

Клумби, як правило, бувають правильної геометричної форми і троянди висаджують на них правильними рядами [9]. Для таких посадок підходять чайно-гібридні троянди і троянди флорибунда, але краще не висаджувати ці два типи троянд одночасно. На клумбі, яка розташована ближче до будинку, краще висадити чайно-гібридні троянди, щоб можна було любоватися кожною окремою квіткою. На дальньому плані краще висадити троянди флорибунда, котрі створюють яскраву квіткову пляму. Бордюри для клумб і рабаток можна створювати із низькорослих поліантових троянд, що цвітуть до пізньої осені без перерви.

У багатьох садах клумби розташовані по краях газону, тим самим відокремлюючи газон від доріжки. На таких посадках особливо декоративно виглядають штамбові і плакучі штамбові троянди, при цьому ширина клумби має відповідати висоті рослини.

Живі огорожі з троянд

Як у великому, так і в маленькому саду з троянд можна створити чудову огорожу, але існує ряд недоліків, які необхідно враховувати. По-перше, троянди на зиму скидають листя, по-друге, їм практично не можливо надати рівну геометричну форму, по-третє, троянди не зможуть рости в сильному затіненні. Однак, в певних умовах жива огорожа з троянд буде постійно втішати своїм цвітінням [5].

Доглядати за "огорожею" не складно – літом необхідно зривати квіти, що відцвіли, а зимою – стригти. Важливо правильно підібрати сорт. Троянди для живої огорожі повинні бути витривалими, з багаторазовим цвітінням, густою кроною і стійкими до захворювань, щоб їх не потрібно було кожних два тижні обприскувати.

Найкраще підходить для живої огорожі троянда зморшкувата (*Rosa rugosa* Thunb.). Крізь її колючі стебла не пролізуть ні тварини, ні діти, її декоративні листки не уражає мучниста роса, багато її сортів і різновидів утворюють восени декоративні плоди. За популярність на першому місці стоїть різновид "Scabrosa", після нього сорт "Roseaie de l'Hay". Гарну щільну, але не високу "огорожу" можна створити, використовуючи гібридну форму рози ругози "Ла Мелюзіне" з насичено-червоними махровими квітами. Також широко використовують троянду іржаву (*Rosa rubiginosa* L.) [7]. Можна використати поширений сорт троянди білої – "Мейден Блеш" зі світло-рожевими махровими квітами, зібраними в суцвіття. З групи дамських троянд для живої огорожі висотою 120-150 см може бути використаний сорт "Мадам Плантьє" з густомахровими квітами сніжно-білого кольору.

Вирощування в бордюрах

Бордюр повинен бути яскравим, тому у цьому випадку найчастіше використовуються троянди групи флорибунда чи троянди патіо. Бордюри, зазвичай, роблять не строгими і групують в них рослини залежно від їх висоти і ширини. У бордюрі можна посадити будь-який сорт троянд. Для заднього плану великого бордюру підійдуть виткі троянди, а також високі кущові; у маленькому саду задній план можна заповнити колоновидними трояндами і не дуже великими кущовими.

Висаджувати троянди можна різного типу. Наприклад, половину бордюру можна заповнити чайно-гібридними трояндами і трояндами флорибунда, а на місці, що залишилося, посадити троянди інших груп. Для раннього цвітіння висаджують сорт "Canary Bird", а для прикраси бордюру червоними плодами зимою – сорти рози ругози.

Бордюри часто створюють з популярних декоративних чагарників, таких як: гортензія, бузок, бирючина, але троянд майже не використовують, хоча вони і цвітуть в середині літа, коли багатьом чагарникам це не властиво [2]. Рекомендовано рослини з сіро-зеленим листям, наприклад, лаванду, що буде як фон, висаджувати разом з рожевими або пурпуровими садовими трояндами. Не гірше вічнозелені рослини (хвойні) прикрашають бордюри, коли кущі троянд стоять оголені, а форсайтія чи калина лавролиста, які цвітуть ранньою весною, прикрашають бордюри, коли троянди ще не розпустились. А ось сусідство з трав'янистими багаторічниками є навіть вигідним для троянд – оголену основу куща закриває зелень, а оточуючі рослини, що зацвітають раніше троянд, дають змогу їм не бути такими одноманітними. Але треба зважати, тому що в загущених посадках збільшується загроза ураження мучнистою россою.

Вирощування троянд як окрему рослину

Окремий кущ висаджують для того, щоб ним не заважали милуватися інші рослини. Для такої посадки використовуються троянди з компактним кущем, цікавою кроною, великими, гарними квітами і витонченим ароматом [1]. При вирощуванні троянд на клумбах оголена нижня частина куща може бути прихована розташованими перед ним низькорослими рослинами, а нерівності куща – сусідніми, не дуже вираженими чагарниками.

Окрему рослину видно з усіх сторін. Тому необхідно ретельно вибрати сорт і правильно доглядати таку рослину. Основним правилом при цьому є вибір такої рослини, яка би вписувалася в даний ландшафт. Невисокий кущ чайно-гібридної троянди посеред великого газону буде виглядати невиразно, і, так само, велика кущова троянда не впишеться в маленьку садибу [5]. Найчастіше для одиночної посадки використовують штамбову троянду посеред, наперед влаштованої, круглої клумби. Таку рослину можна сформувати у вигляді плакучої, штамбової або низькоштамбової троянди. На просторій ділянці чудесно виглядають багато сортів кущових троянд, особливо сорти "Nevada", "Fred Loads", "Fruhlingsgold", "Joseph's Coat", "Cornelia". У невеликому саду у вигляді солітерів можна висаджувати троянди флорибунда і чайно-гібридні троянди.

Вирощування в альпінаріях

Ще декілька років тому важко було б уявити троянду в альпінарії – це стало можливим тільки в останні роки, коли з'явилося багато сортів мініатюрних троянд [5]. Відносно високі сорти, наприклад, "Baby Masquerade", можна використати так само, як хвойні рослини. Зовсім низькорослі сорти, наприклад, "Pour Toi", вирощують заради кулястих, які цвітуть напівмахровими квітами, зелених кущів висотою біля 20 см.

Будь-який сорт мініатюрних троянд надасть альпінарію барвистості, що йому так не вистачає в літній період. За трояндами на альпійській гірці необхідний ретельний догляд. Площа живлення коренів може бути невеликою, тому в суху погоду необхідний полив, треба також обприскувати рослину проти мучнистої роси і чорної плямистості та слідкувати за їх формою, при необхідності підстригати. Не слід висаджувати троянду поряд з рослиною зі швидким ростом [1].

Троянда як ґрунтопокривна рослина

Ґрунтопокривними трояндами можна вкрити пагорби, люки, висадити по краю клумби або на крутому схилі. Ґрунтопокривні троянди пригнічують ріст бур'янів, але не знищують їх повністю [6]. Тому не слід висаджувати троянди в заражений бур'янами ґрунт, бо потім буде важко виполювати бур'яни з-під щільно переплетених стебел.

На великих площах можна висаджувати будь-який зі швидкоростучих сортів лінії "Game Bird" або "County". Як ґрунтопокривну можна вирощувати також плетисту троянду, наприклад, сорт "Crimson Shower", не використовуючи опору для них [9]. При недостатці місця таких швидкоростучих сортів краще уникати, а використовувати сорти "Nozomi", "Max Graf", "Pink Bells", "Bonica" або "Rosy Cushion".

Вирощування витких троянд на опорах

Ліанові троянди не мають спеціальних органів для прикріплення до опори, тому їх необхідно міцно прив'язувати до неї. Основні пагони витких троянд напрямляють по опорі горизонтально – при такому розташуванні на головних пагонах утворюються бокові пагони, що будуть рости вертикально вгору, які добре задрапірують стінку і будуть рясно цвісти [7]. Молоді пагони необхідно підв'язувати дротом у пластмасовій обмотці, а не обвивати їх навколо дроту. Підв'язувати потрібно не щільно, щоб стебла при рості в товщину не пошкоджувались.

Виткі троянди можна вирощувати на невеликих ділянках, драпіруючи ними решітки, арки, перголи і т.п. Треба намагатися не заплутувати пагони при направленні їх по опорі [5].

Плетисті троянди виглядають надзвичайно ефектно при культивуванні їх у формі піраміди. Для цього встановлюють дротяний трельяж висотою 1,5-2,5 м і шириною 70-150 см. Посаджені весною кущі при основі кола, перед садінням коротко обрізують. За літній період у троянд відростають пагони довжиною по 2-3 м, які потрібно ретельно вкрити на зиму. Весною наступного року підрізають тільки підмерзлі і підіпрівші пагони, а також кінці

пагонів до сильної зовнішньої бруньки. Після того, як пагони досягнуть довжини 50-70 см, їх підв'язують до дротів, намагаючись надати кущу форму піраміди [2]. Для створення піраміди бажано використовувати швидкорослі сорти витких троянд: "Вартбург", "Дороті Перкінс", "Кримсон рамблер" та ін.

Драпірування дерев

Засохле дерево в саду виглядає не естетично, тому ослаблене або гниле дерево краще зрубати. Міцне, а також будь-яке живе дерево можна використати як опору для витких троянд [5]. Краще за все для цієї мети підходять сильнорослі багатоквіткові виткі троянди. Їх висаджують з безвітряної сторони дерева і підв'язують до стовбура. Коли троянда доросте до гілок дерева, їй не потрібна буде підв'язка.

Вирощування в контейнерах

Троянди в контейнерах на відкритих терасах прекрасно доповнюють троянди, що ростуть на клумбах і в бордюрі в саду, а на балконі міського будинку іншого способу виростити троянду практично не існує.

Передусім, необхідно правильно вибрати контейнер. Контейнер може бути зроблений з пластмаси, скловолокна, каменю, металу і т.д. Розміри контейнера повинні бути такими, щоб кореням троянд було в ньому просторо. Для забезпечення дренажу контейнер встановлюють на бруски; з цією ж метою при садінні на дно насипають шар гравію або глиняних черепків товщиною 2,5 см [3].

У контейнерах можна вирощувати різні сорти троянд, але необхідно уникати сортів, які сильно уражуються хворобами, а також високорослих і прямостоячих сортів. Найкраще вирощувати в контейнерах троянди патіо. По краях контейнера можна висаджувати ранньовесняні квіти, наприклад, примули, рослини з дрібними цибулинами або ампельні рослини. Контейнер необхідно ставити на сонячні місця подалі від дерев. У суху погоду троянду необхідно поливати, але ґрунт не повинен залишатися вологим. Двічі на рік необхідно підживлювати рослину – перший раз на початку розпускання листя, а потім в червні або липні. Перед підживлюванням, рослину поливають, а потім розпушуванням вносять добрива.

Висновки

У роботі ми показали, наскільки широко використовуються троянди не тільки в декоративному квітникустві, а й в садово-парковому будівництві в цілому. Це не дивно, адже троянди існують від найменших чагарників, розміром 20-30 см, до великих кущів, що не рівня іншим декоративно-квітучим чагарникам, які цвітуть переважно весною, коли більшість троянд цвітуть протягом всього вегетаційного періоду. Завдяки стрижці, яку троянди добре переносять, можна створити найрізноманітніші форми крони, які чудово прикрасять об'єкт озеленення як у вигляді солітеру, так і у вигляді групи. Цей кущ можна поєднувати з іншими видами як деревних рослин, так і чагарників, але не менш грандіозно цей квітучий кущ справиться сам в озелененні об'єкту.

Література

1. Рубцова О.Л. Троянди/ Журнал "Квіти України". – К., 1999, серпень. – 50 с.

2. **Номеров Б.А.** Культура и сорта роз московской области. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1962. – 192 с.
3. **Магия розы/ Журнал "Огородник".** – К.: 2002 (14), июнь. – 31 с.
4. **Клименко З.К., Рубцова Е.Л.** Розы (интродуцированные и культивируемые на Украине). Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1986. – 213 с.
5. **Хессайон Д.Г.** Все о розах. – М.: Кладезь, 1997. – 140 с.
6. **Клименко З.К., Клименко В.Н.** Розы. – Симферополь: Таврия, 1974. – 207 с.
7. **Колесников А.И.** Декоративная дендрология. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – С. 299-300.
8. **Соколов Н.И.** Розы. – М.: Агропромиздат, 1993. – 165 с.
9. **Честмир Бём и др.** Энциклопедия садовода. – Прага: Артия, 1987. – 408 с.

УДК 630*905

Асист. Ю.Й. Каганяк, канд. с.-г. наук – УкрДЛТУ

ОЦІНКА НОРМАЛЬНОСТІ ВІКОВОЇ СТРУКТУРИ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ПОЛІССЯ

За матеріалами обліку лісів зроблено аналіз вікової структури соснових насаджень Поліського регіону на різних рівнях агрегації лісового фонду. Подано результати узагальнення вікової структури на різних класифікаційних рангах (господарська секція, господарська частина, лісгосподарське об'єднання, регіон). Вибрано критерій оцінки відхилення фактичної вікової структури від норми. На основі наведених розрахунків обґрунтовано необхідність оптимізації просторово-параметричних рядів деревостанів сосни на Поліссі.

Yu.Yo. Kaganyak – USUFWT

Estimation normality age structure of pine forest stands of Polissya

Behind materials of the account of woods the analysis of age structure of pine plantings of region of Polissya at different levels of aggregation of wood fund is made. Results of generalization of age structure on different classification ranks (economic section, an economic part, forest economised association, region) are sent. The criterion of an estimation of a deviation of actual age structure from norm is chosen. On the basis of the made calculations it is proved necessity of optimization of spatial – parametrical numbers of forest stands of a pine of Polissya.

Оцінка деревних лісових ресурсів невід'ємно пов'язана із детальним дослідженням розподілу площі вкритої лісовою рослинністю не лише за основними деревними породами. Виявлення домінуючих за площею деревних порід є початком для глибшого аналізу створюваних ними деревостанів.

Комплексна оцінка ресурсного потенціалу буде не повною, якщо характеристики якісної структури лісового фонду не доповнити результатами вивчення особливостей вікової структури [1-4].

Об'єкт дослідження. Для прикладу пропонується оцінити вікову структуру соснових насаджень на Поліссі з диференціацією за групами лісу та господарськими частинами. Господарські секції сосни укрупнюються в госпчастини для запобігання надмірної диференціації об'єкту і спрощення розрахунків. Для аналізу використано інформацію про облік лісів України станом на 2002 рік [6].

Вікова структура господарських частин особливо неоднорідна. Причиною є різний вік рубань, а тому і різна інтенсивність головного користування. Збільшення віку рубань у категоріях із особливо жорстким режимом